

תוכנית לאומית לחידוש ושדרוג מוזיאוני המחתרות לציון 80 שנה להקמת תנועת המרי העברי ותיקון החלטת הממשלה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ס , בהתאם להחלטת הממשלה מס' 1412 מיום 21.2.2010 בדבר העצמת תשתיות מורשת לאומית של עם ישראל בארצו, ולהחלטת הממשלה מס' 90 מיום 29.1.2023 בעניין טיפוח והנחלת המורשת הלאומית והיהודית:

1. להנחות את משרד המורשת, בשיתוף משרד הביטחון (יחידת המוזיאונים), לקדם את חידושם של תצוגות ומיצגי המוזיאונים ובתי המורשת המציינים את פועלם של המחתרות והארגונים ההגנה, האצ"ל, הלח"י והפלמ"ח, אשר הביאו להקמת המדינה ובכלל זה פעולות התמוכות בחידושים אלו, ואת שימור המבנים ההיסטוריים בהם פועלים מוזיאונים ובתי מורשת אלה, ככל שמדובר במבנים היסטוריים, ובדגש על מוזיאונים של יחידת המוזיאונים והמורשת במשרד הביטחון (להלן – המיזם) כל זאת על מנת להגדיל ולגוון את מספר המבקרים במוזיאונים
2. לשם יישום החלטה זו, תוקם ועדת היגוי שהרכבה יהיה: יו"ר הוועדה (במשותף) - מנכ"ל משרד המורשת או מי מטעמו ומנכ"ל משרד ראש הממשלה או מי מטעמו; חבר הוועדה מנהל אגף בכיר תשתיות מורשת במשרד המורשת או מי מטעמו, - , מנהל יחידת המוזיאונים והמורשת במשרד הבטחון או מי מטעמו (להלן - ועדת ההיגוי).
3. ועדת ההיגוי תקבע את קבוצת המוזיאונים ובתי המורשת שיכללו במיזם, לפי אמות מידה עליהן תחליט, אשר יכללו, לכל הפחות, את אמות המידה האלה:
  - א. הנושא היחיד בו עוסק המוזיאון או בית המורשת הוא ההיסטוריה, הפעילות והמורשת של אחד מהארגונים הבאים: ההגנה, הפלמ"ח, הארגון הצבאי הלאומי (אצ"ל) ולוחמי חירות ישראל (לח"י).
  - ב. המוזיאון או בית המורשת מקיים תצוגה רחבת היקף ומתמדת, הפתוחה למבקרים, בנושא פעילותו.
  - ג. המוזיאון או בית המורשת אינו מוסד ציבור הנתמך או יכול להיתמך מבחינת תחום פעילותו, לפי מבחני תמיכה של משרד ממשלתי הממשלה שאינם לפי סעיף 8 להלן.
4. לצורך יישום החלטה זו, יוקצה למשרד המורשת בשנת 2026 סך של 10 מלש"ח ולמשרד הבטחון סך של 15 מלש"ח, שניהם מהסכום האמור בסעיף 9 להחלטת ממשלה מס' 3971 שעניינה "יישום הסכמים קואליציוניים בשנת 2026" מיום 4 בדצמבר 2025 (להלן – החלטה 3971), בהתאם לתנאים האמורים בו. לצורך כך לתקן את החלטה 3971 באופן הבא:
  - א. בסעיף 7, במקום "1,824 מלש"ח" יבוא "1,849 מלש"ח";
  - ב. בסעיף 9, במקום "538 מלש"ח" יבוא "513 מלש"ח";
  - ג. בנספח א להחלטה 3971 תתווסף השורה הבאה:

משרד	תכנית	שם תכנית	סכום 2026 (באלפי ש"ח)	בשנת	פירוט
מורשת	045212	משרד המורשת	10		חידוש ושדרוג מוזיאוני המחתרות

שאינם בתחום היחידה למוזיאונים במשרד הביטחון				
חידוש ושדרוג מוזיאוני המחברות בתחום היחידה למוזיאונים במשרד הביטחון	15	אמו"ן	1900/05	ביטח ון

- ד. כלל הסכומים האמורים בהחלטה זו יופחתו בשיעור של 3% בהתאם לאמור בסעיף 2(ג) להחלטת ממשלה מס' 3970 שעניינה "תיקון חוק הפחתת הגירעון והגבלת ההוצאה התקציבית, התשנ"ב-1992, תיקון חוק התקציב לשנת 2026 ותיקון החלטת ממשלה לצורך התמודדות עם ההשלכות הפיסקליות של מלחמת שאגת הארי" מיום 10 במרץ 2026.
5. תנאי ליישום החלטה זו הוא קבלת חוות דעת מקצועית ומשפטית של המשרדים בהתאם להנחיית היועצת המשפטית לממשלה מס' 1.1801 ביחס לכל רכיבי החלטה זו לרבות בעניין פירוט ההוראות הכלולות בה לצורך הקצאת הסכומים. יובהר כי אין באזכורם של הגופים בהחלטה זו כדי לחייב את ההקצאות אשר כפופות לבדיקות מקצועיות ומשפטיות בהתאם להנחיה כאמור. בהתאם לכך, העברת הסכום המפורט בהחלטה זו תותנה בבדיקה מקצועית של המשרדים ובחוות דעת משפטית של היועצים המשפטיים של המשרדים.
6. יובהר כי תקציבים אלו ייועדו לתקנות המקבילות לתקנות קיימות בחוק התקציב לשנת 2025 בהתאמות הנדרשות הנובעות משינויים במבנה התקציב, וכי ככלל לא ייפתחו תקנות חדשות לשם תקצובם ובכפוף לשני אלה:
- א. הביצוע מהתקציב ייעשה בהתאם לנהלים המקובלים ובכפוף לכל דין.
- ב. תקציב אשר יימצא כי מממן פעילות או סוג פעילות הממומנים כבר על ידי אותו משרד או משרד אחר, יצורף למרכיב תכנית הפעולה קיימת באותו עניין ויבוצע באותו אופן למניעת כפל מקורות מימון.
7. ככל שיהיה שינוי בסכומים המוקצים לטובת יישום הסכמים קואליציוניים והסכמים פוליטיים בעלי משמעות תקציבית, יופחת הסכום האמור בהחלטה זו בשיעור זהה, כך שסך הסכומים שיוקצו לטובת יישום הסכמים קואליציוניים בשנת 2026 לא יעלה על הסכום האמור בסעיף 1 להחלטת הממשלה מס' 3610 ביחס לשנת 2026, כפי שיתוקן מעת לעת.
8. קידום התוכנית בכל הנוגע למוזיאונים ובתי מורשת שאינם שייכים ליחידת המוזיאונים והמורשת במשרד הביטחון ייעשה בהתאם לתנאים ולקריטריונים שנקבעו על ידי ועדת ההיגוי הבין-משרדית המלווה את תוכניות המורשת במשרד המורשת וכפוף לאישורה את התקציב המתאים לפי החלטה זו, כפוף לנוהלי העבודה של אגף תשתיות מורשת במשרד המורשת, תוך עיגון זכויות המדינה במיזם

ונגישותו לציבור או כתמיכות לפי כל דין לפי מבחני תמיכה עליהם תמליץ ועדת ההיגוי שהוקמה לפי החלטה זו וזאת בלא לגרוע מהאמור בסעיף 3.ג...

9. קידום התוכנית בכל הנוגע למוזיאונים השייכים ליחידת המוזיאונים והמורשת במשרד הביטחון ייעשה בתיאום עם משרד הביטחון.

דברי הסבר

רקע כללי

תנועת המרי העברי, שפעלה בשנים 1945–1946, ביטאה את שיאו של שיתוף הפעולה ההיסטורי בין המחתרות: ההגנה, האצ"ל, הלח"י והפלמ"ח במאבקן המשותף נגד שלטון המנדט הבריטי, במטרה להביא להקמתה של מדינה יהודית עצמאית. איחוד כוחות זה היווה נדבך מרכזי בעיצוב אתוס הגבורה, הערבות ההדדית והאחדות הלאומית, אשר סללו את הדרך להכרזה על הקמת מדינת ישראל.

עם ציון 80 שנה להקמת התנועה, רואה הממשלה חשיבות מיוחדת בהשקעה בחידושם ובשדרוגם של אתרי המורשת המנציחים את פועלם של ארגונים אלו. המוזיאונים ובתי המורשת אליהם מכוונת ההחלטה משמשים מוקדי חינוך, זיכרון והנחלת ערכים מן המעלה הראשונה, אולם נדרשת התאמה טכנולוגית ותשתיתית על מנת להנגיש את סיפור המאבק לעצמאות לקהלים מגוונים, לרבות הדור הצעיר בישראל ומבקרים מהארץ ומחו"ל.

להלן פירוט הפעולות והשימושים העיקריים הצפויים, לפי העניין וכפי שתחליט ועדת ההיגוי:

שדרוג מערכי החינוך; הקמת מיצגים ותחנות חוויתיות המתאימים לסטנדרט מוזיאלי מודרני מונגש לקהלים מגוונים ורב גילאיים; שימור ושדרוג פיזי של מבנים (במקרים הרלוונטיים); פיתוח כיתות הדרכה חכמות.

יצוין כי חמשה מתוך המוזיאונים ובתי המורשת הנכללים במיזם ומהווים את ליבתו הם באחריות יחידת המורשת והמוזיאונים של משרד הביטחון והם: מוזיאון האצ"ל (במצודת זאב), מוזיאון האצ"ל בתש"ח (בית גידל), מוזיאון הלח"י, מוזיאון ההגנה ומוזיאון הפלמ"ח. יחידת המורשת והמוזיאונים במשרד הביטחון מאגדת ומנהלת עשרה מוזיאונים, המהווים יחדיו "מנהרת זמן" למסע מימי ראשית הציונות, דרך תולדות הכוח המגן העברי בארץ ישראל והקמת צה"ל ועד לימינו, ואל האירועים הביטחוניים שעיצבו את הווייתה של החברה הישראלית. המוזיאונים מציעים תצוגות מגוונות ותערוכות חדשות, וניתן למצוא בהם אלפי ממצאים שונים המציגים את ריבוי הפנים של היישוב היהודי שהתפתח בארץ ישראל במאה הקודמת ואת תהליך התעצמותו של צה"ל.

בחירת הפרויקטים ואתרי המורשת שיכללו במיזם ויזכו לתמיכה ותקצוב, תעשה על בסיס אמות מידה מקצועיות, שקופות ושוויוניות שיאושרו על ידי ועדת ההיגוי למיזם, אותה מוצע להקים. מוצע כי התקציב המיועד למוזיאונים השייכים ליחידת המוזיאונים והמורשת של משרד הביטחון ייועד רק למוזיאונים שבבעלות משרד הביטחון.

בכל הנוגע למוזיאונים ובתי מורשת שאינם שייכים ליחידת המוזיאונים והמורשת במשרד הביטחון, קידום התוכנית יעשה לפי העקרונות והכללים הנוהגים במשרד המורשת ביחס לתוכניות המורשת הלאומיות שהוא מבצע, לפי החלטות הממשלה המוזכרות בגוף ההחלטה, או בדרך של תמיכות לפי כל דין, ככל שיוחלט על כך, והכל תוך מניעת כפל תמיכה.

נתונים כלכליים

לא רלוונטי

תקציב

כמפורט בגוף ההחלטה.

השפעת ההצעה על מצבת כוח אדם

אין

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר הביטחון – תומך

שר האוצר - תומך

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

אין

עמדת היועץ המשפטי של המשרד מגיש ההצעה

מצורפת חוות דעת מטעם היועץ המשפטי למשרד המורשת

סיווגים

סיווג ראשי - ביצועי (1)

סיווג משני - ביצועי (1)

תחום פעולה עיקרי - ישראל והעם היהודי (4)

מגישים: ראש הממשלה
שר המורשת

כ"ו בסיון התשפ"ו
11 ביוני 2026

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה:

תוכנית לאומית לחידוש ושדרוג מוזיאונים המחתרות לציון 80 שנה להקמת תנועת המרי העברי

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

להנחות את משרד המורשת, בשיתוף משרד הביטחון (יחידת המוזיאונים), לקדם את חידושם של מוזיאונים ובתי מורשת המציינים את פועלם של המחתרות והארגונים שפעלו טרם הקמת המדינה, באמצעות תצוגות מתקדמות ואת שימור המבנים ההיסטוריים בהם פועלים מוזיאונים ובתי מורשת אלה, ככל שמדובר במבנים היסטוריים (להלן – המיזם). לשם כך, מוצע להקים ועדת היגוי בין-משרדית, שתקבע את קבוצת המוזיאונים שיכללו בהחלטה לפי אמות מידה, שיכללו, לכל הפחות, את אמות המידה האלה:

- א. הנושא היחיד בו עוסק המוזיאון או בית המורשת הוא אחד מהארגונים הבאים: ההגנה, הפלמ"ח, הארגון הצבאי הלאומי (אצ"ל) ולוחמי חירות ישראל (לח"י).
- ב. המוזיאון או בית המורשת מקיים תצוגה רחבת היקף ומתמדת, הפתוחה למבקרים, בנושא פעילותו.
- ג. המוזיאון או בית המורשת אינו מוסד ציבורי הנתמך או יכול להיתמך מבחינת תחום פעילותו, לפי מבחני תמיכה של משרד ממשלתי הממשלה.

הצורך בהחלטה

לפי האמור בדברי ההסבר להצעת ההחלטה, עם ציון 80 שנה להקמת תנועת המרי העברי שאיחדה את ארגוני המחתרות למאבק משותף בבריטים לשם הקמת המדינה, בשנים 1946 – 1947, רואה הממשלה חשיבות מיוחדת בהשקעה בחידושם ובשדרוגם של אתרי המורשת המנציחים את פועלם של ארגונים אלו. המוזיאונים ובתי המורשת אליהם מכוונת ההחלטה משמשים מוקדי חינוך, זיכרון והנחלת ערכים מן המעלה הראשונה, אולם נדרשת התאמה טכנולוגית ותשתיתית על מנת להנגיש את סיפור המאבק לעצמאות לקהלים מגוונים, לרבות הדור הצעיר בישראל ומבקרים מהארץ ומחו"ל.

עוד נכתב בדברי ההסבר כי חמשה מתוך המוזיאונים ובתי המורשת העשויים להיכלל במיזם ולהוות את ליבתו הם באחריות יחידת המורשת והמוזיאונים של משרד הביטחון. בחירת הפרויקטים ואתרי המורשת שיכללו במיזם ויזכו לתמיכה ותקצוב, תעשה על בסיס אמות מידה מקצועיות, שקופות ושוויוניות שיאושרו על ידי ועדת ההיגוי למיזם, אותה מוצע להקים. קידום התוכנית יעשה לפי העקרונות והכללים הנוהגים במשרד המורשת ביחס לתוכניות המורשת הלאומיות שהוא מבצע, לפי החלטות הממשלה המוזכרות בגוף ההחלטה או כתמיכות לפי דיניהן.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

ההצעה כוללת הוראה לפי לא יכללו במיזם אתרים הנתמכים או יכולים להתמך כיום לפי מבחני תמיכה קיימים. בכך מוסר החשש מכפל תמיכה.

לפיכך ההצעה אינה מעלה קושי משפטי.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שההצעה נוגעת להם:

ההצעה הועברה לעיון היעוץ המשפטי במשרדי הביטחון, האוצר וראה"מ. הערות שהועברו הוטמעו בנוסח לפי העניין. לא הוצגה עמדה לפיה קיימת מניעה משפטית בקידום ההצעה.

עמדת היעוץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

בשים לב לאמור לעיל, אין מניעה משפטית לאישור הצעת ההחלטה.

חנן ארליך

היועץ המשפטי למשרד המורשת